

Az egyetemi hallgatók véleménye a kommunikációs készség fejlesztésének fontosságáról

Kazainé Ónodi Annamária

**158. sz. Műhelytanulmány
HU ISSN 1786-3031**

2015. február

Budapesti Corvinus Egyetem
Vállalatgazdaságtan Intézet
Fővám tér 8.
H-1093 Budapest
Hungary

Az egyetemi hallgatók véleménye a kommunikációs készség fejlesztésének fontosságáról

Kazainé Ónodi Annamária

Absztrakt

Kutatásomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a Budapesti Corvinus Egyetemen a hallgatók miként vélekednek a képességek, készségek fejlesztésének fontosságáról az egyetemi képzésen belül. Ennek érdekében 2015 februárjában kérdőíves felmérést végeztem 106 hallgató megkérdezésével. A hallgatók 90%-a egyetértett azzal az állítással, hogy a szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban. A jövőbeli sikerességük szempontjából a három legfontosabbnak tartott képességek: a problémamegoldó képesség, a gondolkodási képesség és a jó kommunikációs készség. A hallgatók tisztába vannak a jó kommunikációs készség fontosságával az élet számos területén, viszont szembe kell nézni az egyetemi oktatás korlátozott lehetőségeivel. Az oktatók gyakran kényszerülnek választás elé, mire helyezték az oktatásba elsődlegesen a hangsúlyt, milyen módszertant alkalmazzanak. Ezt a döntést segíti, ha ismerjük hallgatóink preferenciáit, céljait, viszonyukat az egyes módszertani eszközökhöz. Jelen tanulmány ebben kíván segítséget nyújtani.

Kulcsszavak: készségfejlesztés, kommunikáció, egyetemi képzés, oktatásmódszertan

Importance of communication skills according to bachelor and master students

Annamaria Kazaine Ónodi

Abstract

The purpose of this study was to investigate students' opinion about the importance of skills and abilities development within university. In February 2015 a survey was conducted by interviewing 106 students. More than 90% of students agreed with the statement that beside professional skill transfer, skills and abilities development should be emphasized as well. According to students' opinion the three most important skills for their future success are: problem-solving, creative thinking and communication skills. Students are aware of the importance of good communication skills in many areas of life but the opportunity of its development is restricted. Lecturers are often forced to make a choice about teaching goals, priorities and teaching methods. Knowledge about students' goals, preferences and feelings about teaching methods supports this decision. This study intends to provide assistance in this.

Key words: skills developement, communication, education, teaching methods

Bevezető

Az egyetemi oktatásban egyre több tantárgy keretében kap meghatározó szerepet a prezentációtartás. Csupán néhány példát emelnék ki a Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet tárgyportfóliójából a 2014/2015-ös tanévből. A prezentációra adható pontok aránya az összpontszámon belül az Üzleti Gazdaságtan esetében 40%, a Nemzetközi Vállalatgazdaságtannál 15%, a Nemzetközi Vállalatgazdaságtan II-ben 45%, a Logisztikai kontrollingnál 15%. Kutatásomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a hallgatók miként vélekednek a képességek, készségek fejlesztésének fontosságáról az egyetemi képzésen belül. Mivel a szakmai ismeretek átadásán túl elsődlegesen a problémamegoldó és gondolkodási képességek fejlesztésére szoktuk helyezni a hangsúlyt az oktatásban, ezért jelen kutatás fókuszpontjába egy eddig kisebb, de egyre növekvő figyelmet kapó készség, a kommunikációs készség fejlesztését helyeztem.

Kutatás célja, módszertana

A jó kommunikációs készség fontosságával egyaránt foglalkoznak a pedagógusok és a gyakorlati szakemberek. 2008-ban indult egy „Tudatosság a kommunikációban” című szakmai tanácskozássorozat, amelynek fő témája 2014-ben a kommunikációs készségfejlesztés eszköztára, módszerei és gyakorlatai (lásd Varga 2014). A kommunikációt fejlesztő játékoknak, feladatoknak viszonylag széles tárháza van (lásd Nagy E. 2010) A HR szakemberek gyakran hangsúlyozzák a kommunikációs készség fontosságát. Az álláshirdetések legalább negyedében szerepel a jó kommunikációs képesség mint elvárás, ezen belül Holló (2015) szerint a jobinfo.hu aktuális álláshirdetéseinek 14%-a, közel négyezer hirdetés kifejezetten kommunikációval kapcsolatos pozícióra irányult. Munkaerő piaci felmérések szerint a pályakezdekők esetében a két legfontosabbnak tartott képesség az együttműködési készség és a hatékony kommunikáció (átvéve Oláhné 2013). Általánosan elfogadott vélekedés, hogy a kommunikáció egyaránt fontos a tanulási majd a felnőtté válási időszakban, a társas érintkezés egyik meghatározó eleme.

Széleskörű szakirodalom foglalkozik a kommunikáció fontosságával, meghatározó elemeivel, a kommunikációs képességet fejlesztő módszertannal, ugyanakkor viszonylag keveset tudunk arról, hogy az oktatók törekvéseit hogyan értékelik a diákok. Kutatásomban ezt a hiányt igyekeztem pótolni, egy kérdőíves felmérés lebonyolításával. A kérdőívek kitöltésére négy szemináriumi csoportban került sor 2015. február 2. és február 4. között a Budapesti Corvinus Egyetemen. A kétoldalas kérdőívet 106 egyetemi hallgató töltötte ki. Egy kérdőívet ki kellett zárni a felmérésből annak megbízhatatlansága miatt. (A kitöltő minden kérdésre 5-ös választ adott, továbbá nem adta meg sem a nemet, sem az életkort, sem a szakirányt.) Összességében 105 értékelhető kérdőív állt rendelkezésre. A kérdőív kitöltésének megbízhatóságával kapcsolatban egyes esetekben merülnek fel kétségek, viszont feltételezésünk szerint a hallgatók többsége figyelmesen olvasta végig a kérdéseket és igyekezett megfelelő válaszokat adni.

A kérdőívek feldolgozása SPSS programmal történt. Az alap statisztikai jellemzők (átlag, szórás, megoszlási viszonyszámok) kiszámításán túl vizsgáltuk azt is, hogy a képzés jellege illetve a nembeli hovatartozás befolyásolja-e a véleményeket.

Az adatbázis bemutatása

Az adatbázis 105 hallgatói véleményt tartalmazott, a válaszadók 65,4%-a nő, 34,6%-a férfi, 53,3%-uk alapképzésen, 46,7%-uk mesterképzésen tanult. Az alapképzésen tanulók átlagos életkora 19,2 év volt, a mesterképzésen tanuló hallgatóké 22,77 év, együttesen az átlagéletkor 20,86 év. A válaszadók megoszlását nem és képzési forma szerint az 1. tábla mutatja. (Egy alapszakos hallgató nem adta meg a nemét, ezért szerepel az 1. tábla összesen 104 hallgató, illetve ezért térnek el kismértékben a %-os megoszlások.)

1. tábla. A válaszadók megoszlása nem és képzési forma szerint

Képzés jellege	Férfi		Nő		Összesen	
	db	%	db	%	db	%
BSC	25	69,4%	30	44,1%	55	52,9%
MSC	11	30,6%	38	55,9%	49	47,1%
Összesen	36	100%	68	100%	104	100%

Az alapszakos hallgatók 17%-a Gazdaságinformatikus szakirányra, 8,6%-uk Alkalmazott közgazdaságtanra járt, de reprezentálták magunka a Gazdaság és menedzsment, a Nemzetközi gazdálkodás, Pénzügy és számvitel, Emberi erőforrások, Marketing, Turizmus-vendéglátás szakirányos hallgatók is. A mesterszakos hallgatók többsége Logisztikai menedzsment, illetve Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szakirányra járt. (Részletes adatokat a 2. tábla mutatja.)

2. tábla. Válaszadók megoszlása szakirány szerinti bontásban

	fő	%
Alkalmazott közgazdaságtan (BSC)	9	8,57
Gazdaságinformatikus (BSC)	18	17,14
Gazdaság és menedzsment (BSC)	5	4,76
Nemzetközi gazdálkodás (BSC)	6	5,71
Pénzügy és számvitel (BSC)	6	5,71
Emberi erőforrások (BSC)	3	2,86
Marketing (BSC)	1	0,95
Turizmus-vendéglátás (BSC)	1	0,95
Hiányzó szakirány (BSC)	7	6,70
<i>BSC szakirányok összesen</i>	56	53,37
Logisztikai menedzsment (MSC)	23	21,90
Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (MSC)	16	15,24
Pénzügy (MSC)	3	2,86
Vállalkozásfejlesztés (MSC)	1	0,95
Hiányzó szakirány (MSC)	6	5,71
<i>MSC szakirányok összesen</i>	49	46,7
Összesen	105	100

Kommunikációs készség fontossága

Az elméleti és gyakorlati szakemberek egyaránt hangsúlyozzák a jó kommunikációs készség fontosságát, mind a tanulási folyamat, mind a munkahely, mind a magánélet területén. Felmérésünk alapján az egyetemi hallgatók is tisztában vannak a kommunikációs készség fontosságával. A legfontosabbnak az állásinterjúk során tekintették (4,8-as érték 5 fokozatú Likert skálán) ezt követően vezetői pozícióban (4,7) majd szóbeli vizsgán (4,5). Összehasonlítottuk mind az alap és mesterszakos hallgatók, mind a férfiak és a nők véleményét. A nők az élet minden területén statisztikailag is szignifikánsan fontosabbnak tekintették a jó kommunikációs készséget mint a férfiak. (Lásd 1. sz. melléklet) Látszólag az egyetemi oktatásban eltöltött idő alatt a férfiakban is egyre jobban tudatosul a jó kommunikációs készség fontossága. Legjelentősebb növekedés a munkahelyi kommunikáció fontosságának megítélésében volt. Ebből az eredményből még nem vonhatunk le messzebbmenő következtetéseket, mivel a különbségek mögött eltérő szakirány jellemzők is állhatnak. Az mindenesetre megfigyelhető, hogy az alapszakos női hallgatók kiugróan magas értékelést (4,9) adtak a jó kommunikációs készség fontosságának az állásinterjú során. A nők esetében kisebb irányú elmozdulást figyelhattunk meg mint a férfiaknál. A legnagyobb növekedés a munkahelyi előmenetel esetén látható (4,17-ről 4,5-re nőtt az értékelés) (Lásd 3. tábla)

3. tábla. Kommunikációs készség fontossága nem és képzési forma szerinti bontásban

Kommunikációs készség fontossága	Alapképzés (BSC)		Mesterképzés (MSC)	
	Férfi n=25	Nő n=30	Férfi n=11	Nő n=38
Szóbeli vizsgán	4,44	4,57	4,54	4,53
Állásinterjún	4,72	4,97	4,82	4,81
Munkahelyen	3,96	4,17	4,27	4,34
Vezető beosztásban	4,40	4,83	4,64	4,89
Munkahelyi előmenetel	3,92	4,17	4,18	4,50
Magánéletben	4,04	4,13	4,09	4,24

5 fokozatú Likert skálán 1- egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos

Általános vélekedés a jó kommunikációs készség fontossága. Kutatásunkban arra is kíváncsiak voltunk, hogy a hallgatók jövőbeli sikerességük szempontjából mely készségeiket, képességeiket tekintik a legfontosabbnak. A problémamegoldó és a gondolkodási képesség után a jó kommunikációs készség a 3. legfontosabb képességnek bizonyult a hallgatók szerint. A véleményeket összehasonlítottuk képzési forma és nemek szerint is. Csupán egyetlen esetben tapasztaltunk eltérő fontossági sorrendet. A férfiak a két legfontosabb képességnek szintén a problémamegoldó és gondolkodási képességet tekintették, de az ő esetükben a tanulási készség megelőzte a kommunikációs készség fontosságát, amely így a 4. helyen végzett. A mesterszakos hallgatók minden készséget, képességet fontosabbnak tekintettek, mint az alapszakos hallgatók (a független mintás t próba megerősítette a statisztikailag szignifikáns különbséget). A legnagyobb növekedés a szervezési készség esetében figyelhető meg, 5 fokozatú Likert-skálán mérve a fontossága 3,6-ról 4-re nőtt. Jelentős növekedés volt az együttműködési készség, a kommunikációs készség és az empátia, tolerancia esetében is. A problémamegoldó képességet ugyanolyan fontosnak, a legfontosabbnak tekintették a nők és a

férfiak, viszont ezen túl már tapasztalhatók különbségek. A férfiak inkább a tanulási készséget, a gondolkodási képességet tekintik fontosabbnak, míg a nők lényegesen magasabb értéket adtak a kommunikációs készségnek és az empátiának, toleranciának. (Részletes adatokat lásd 4. tábla és 2., 3. melléklet.)

4. tábla. Képességek és készségek fontossága a jövőbeli sikeresség szempontjából nemek és képzési forma szerinti megbontásban

Képességek, készségek	Férfi (n=36)	Nő (n=68)	BSC (n=56)	MSC (n=49)	Összesen (n=105)
Tanulási készség	(3) 4,19	4,01	4,00	4,16	4,08
Gondolkodási képesség	(2) 4,69	(2) 4,63	(2) 4,59	(2) 4,73	(2) 4,66
Problémamegoldó képesség	(1) 4,72	(1) 4,72	(1) 4,62	(1) 4,82	(1) 4,71
Együttműködési készség	4,08	4,24	4,05	4,33	4,18
Szervezési készség	3,72	3,82	3,61	4,00	3,79
Kommunikációs készség	(4) 4,14	(3) 4,53	(3) 4,27	(3) 4,55	(3) 4,40
Empátia, tolerancia, kölsönös bizalom kialakítása	3,75	4,04	3,82	4,08	3,94

5 fokozatú Likert skálán 1- legkevésbé fontos, 5 – legfontosabb

A kommunikáció szerepét mindennapi életünkben további négy kérdés segítségével vizsgáltuk. (Lásd 5. táblázat)

5. tábla. Kommunikáció szerepe a társadalomban

Kommunikáció szerepe	Nem ért egyet (1-2)	Semleges (3)	Egyetért (4-5)
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	6,67%	14,29%	79,05%
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	4,81%	24,04%	71,15%
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.	4,76%	25,7% ¹	69,52%
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás	5,71%	26,6% ⁷	67,62%

A hallgatók többsége egyetértett a feltett állításokkal. A legnagyobb egyetértés (79%) abban volt, hogy „jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.” Ezt követte (71%) az a kijelentés, hogy „az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.” 70% alatt volt a másik két állítás elfogadottsága. „Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.” (69,2%) „A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas

érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás.” (67,6%). Az állítások elutasítása minden kérdés esetében 10% alatt volt. (Lásd 5. tábla)

Nem és képzés jellege szerinti bontásban is megvizsgáltuk a kérdésekre adott válaszokat. Az alap és mesterszakos hallgatók véleménye között csak egy esetben lehetett statisztikailag is szignifikáns különbséget kimutatni. A mesterszakos hallgatók nagyobb arányban értettek egyet azzal az állítással, hogy „ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban”. Ezzel szemben a nők minden egyes állítással statisztikailag is szignifikánsan nagyon mértékben értettek egyet. Míg a férfiak átlagos értékelése egyik állítás esetében sem érte el a 4-es értéket, a nőknél egy kivétellel (A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.) 4-es feletti értékelést adtak. Általánosságban minden csoportban ez utóbbi állítással értettek legkevésbé egyet, de az átlagos értékelés még e kérdés esetén is 3,5 felett volt. (Lásd 6. tábla)

6. tábla Kommunikáció szerepe a társadalomban nem és képzési forma szerinti megbontásban

	Férfi (n=36)	Nő (n=68)	BSC (n=56)	MSC (n=49)	Összesen (n=105)
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	3,78	4,21	4,04	4,10	4,07
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	3,69	4,09	3,95	3,92	3,93
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.	3,83	4,01	3,88	4,02	3,94
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.	3,56	3,97	3,80	3,84	3,82

5 fokozatú Likert skálán 1- egyáltalán nem igaz, 5 – tökéletesen igaz

A hatékony kommunikáció tényezői

A sikeres/hatékony kommunikációt sokféleképpen definiálhatjuk. Egyrészt fontos, hogy a kommunikáció végeredménye számunkra kedvező kimenetellel végződjön (elérjük a kommunikációs célunkat) másrészt ugyanilyen fontos, hogy tárgyalópartnerünkben ne alakuljon ki negatív érzés, mivel ez az alapja a hosszú távú együttműködésnek. A hatékony

kommunikáció legfontosabb elemeit a szakirodalom alapján gyűjtöttük össze. A hallgatók általános véleménye alapján a legfontosabb, hogy tisztába legyünk saját céljainkkal, tudjuk mit szeretnénk igazából elérni (4,5), ezt követte a megfelelő tárgyi tudás, érvrendszer (4,38) és hogy sikerüljön bizalmat ébreszteniünk tárgyalópartnerünkben (4,32), amihez fontos, hogy tisztába legyünk tárgyalópartnerünk céljaival, érdekeivel (4,1). A legkevésbé fontos tényezőnek a megfelelő tárgyalástechnikák alkalmazását tartották, amely abból is adódhat, hogy nincsenek tisztában a különböző tárgyalástechnikákkal, illetve ezek hatásaival. Az egyetemi oktatás során elsősorban a tárgyi tudásra, a megfelelő érvelésre, az ok-okozati összefüggések feltárására koncentrálnak. Prezentációtartás során megjelenik a beszédtechnika és a nem verbális kommunikáció fejlesztése is, de az értékelés során a legnagyobb hangsúlyt a tárgyi ismeretek kapják. Tárgyalástechnikával csak egy-egy tantárgy keretében (Logisztikai menedzsment szakirányon a Beszerzés tárgyon belül) találkozhatnak egy-egy előadás keretében a hallgatók. Látszólag a nők és a mesterszakos hallgatók a bizalom megteremtését fontosabbnak tartották, mint a megfelelő tárgyi tudást, érvrendszert, viszont a különbséget a statisztikai próbák nem támasztották alá. (Lásd 7. tábla)

7. tábla. A hatékony kommunikáció elemei, nem és képzési forma szerinti megbontásban

	Férfi (n=36)	Nő (n=68)	BSC (n=56)	MSC (n=49)	Összesen (n=105)
Tisztába legyen a saját céljaival	(1) 4,44	(1) 4,53	(1) 4,48	(1) 4,53	(1) 4,50
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	(4) 4,06	(4) 4,13	(4) 4,10	4,10	(4) 4,10
Tárgyi tudás, érvrendszer	(2) 4,39	(3) 4,37	(2) 4,41	(3) 4,35	(2) 4,38
Beszédtechnika	3,70	4,12	3,79	4,14	3,99
Tárgyalás technika	3,67	3,63	3,55	3,78	3,66
Önkontroll	3,72	3,93	3,79	3,94	3,86
Nem verbális kommunikáció	3,75	4,09	3,91	4,06	3,98
Bizalomébredtetés	(3) 4,17	(2) 4,41	(3) 4,27	(2) 4,39	(3) 4,32

5 fokozatú Likert skálán 1- legkevésbé fontos, 5 – legfontosabb

A nők és a férfiak véleményét összehasonlítva a legnagyobb különbség a beszédtechnika megítélésében tapasztalható. A nők ezt sokkal fontosabbnak (4,12) tartották mint a férfiak (3,70), kisebb de még mindig szignifikáns különbséget tapasztaltunk az önkontroll, a nem verbális kommunikáció és a bizalomébredtetés kapcsán. A tárgyi tudás és a tárgyalás technika fontosságának megítélésében nem volt statisztikailag szignifikáns különbség. (Lásd 4. sz. melléklet)

A mesterszakos hallgatók esetében a legnagyobb különbség a beszédtechnika és a tárgyalás technika fontosságának megítélésében volt, de statisztikailag is szignifikánsan fontosabbnak értékelték az önkontroll, a nem verbális kommunikáció és a bizalomépítés fontosságát. Az alapszakos hallgatók a tárgyi tudásnak, a megfelelő érvrendszernek tulajdonítottak fontosabb szerepet.

Az egyetemi oktatás szerepe a készségek, képességek fejlesztésében

A megkérdezett egyetemi hallgatók több mint 90%-a egyetértett azzal az állítással, hogy a szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban, amibe beletartozik a kommunikációs készség fejlesztése is. Véleményük szerint a gondolkodásmód, a tanulástechnika, a problémamegoldó készség kialakítása fontosabb, mint a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása.

8. tábla Egyetemi oktatás szerepe a képességek, készségek fejlesztésében

	Nem ért egyet (1-2)	Semleges (3)	Egyetért (4-5)
Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	14,29%	37,14%	48,57%
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban.	0,00%	7,69%	92,31%
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	1,90%	6,67%	91,43%
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is.	13,33%	41,90%	44,76%
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása.	9,62%	20,19%	70,19%
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő tanulást.	1,90%	7,62%	90,48%

A korábbi megállapításokkal összhangban a nők nagyobb fontosságot tulajdonítottak a képességek, készségek fejlesztésének, ezen belül a kommunikációs készségek fejlesztésének az egyetemi oktatásban mint a férfiak. (E két kérdés esetében tapasztaltuk a legnagyobb különbséget a nemek szerinti összehasonlítás során.) A férfiak a gondolkodásmód, a problémamegoldó készség fejlesztését tartották szignifikánsan fontosabbnak.

Az alapszakos hallgatók nagyobb mértékben értettek egyet azzal, hogy a szakmai ismeretek átadásán túl jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére, bár egyik alcsoportban sem érte el az értékelés a 3,5-ös szintet. A férfiak bizonyultak ezen a téren a legpesszimistábbnak (3,19). Az alapszakos hallgatók erőteljesebben hangsúlyozták a problémamegoldó készség fejlesztésének fontosságát (4,55) mint a mesterszakos hallgatók (4,47). A legnagyobb

különbség mégis ott figyelhető meg, hogy a mesterszakos hallgatók a készségek, képességek fejlesztésén túl a szakmai ismeretek átadását fontosabbnak tekintették (3,69). (Lásd 9. tábla)

9. tábla Egyetemi oktatás szerepe a képességek, készségek fejlesztésében nem és képzési forma szerinti bontásban

	Férfi (n=36)	Nő (n=68)	BSC (n=56)	MSC (n=49)	Összesen (n=105)
Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	3,47	3,50	3,30	3,69	3,49
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban.	4,42	4,68	4,53	4,65	4,59
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	4,33	4,49	4,30	4,57	4,43
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is.	3,19	3,49	3,43	3,33	3,38
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása.	3,86	3,88	3,89	3,86	3,88
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő tanulást.	4,58	4,47	4,55	4,47	4,51

5 fokozatú Likert skálán 1- egyáltalán nem igaz, 5 – tökéletesen igaz

A kommunikációs készség különböző technikákkal, oktatási módszerekkel fejleszthető. A három leggyakrabban alkalmazott módszertan az egyetemi oktatás során a frontális osztálymunka keretében történő vita (3,89), az előzetes felkészülés alapján tartott prezentáció (3,61) és a kis csoporton belüli megbeszélések (3,53). Szinte egyáltalán nem jellemző a nemzetközi környezetben történő csoportmunka (1,68), és a közepes szintet sem éri el a szituációs játékok alkalmazás (2,7). E két utóbbi módszernél nem tapasztaltunk szignifikáns különbséget az alap és mesterszakos képzés között. Ugyanakkor az látható, hogy a mesterszakos hallgatóknak lényegesen többet kell prezentálniuk akár előzetes felkészülés alapján (4,24) akár a csoportmunkájuk prezentációjáról (3,96) legyen szó.

A kommunikációs készség fejlesztése szempontjából a prezentációtartást tekintik a legfontosabbnak mind alap, mind mesterképzésen. Nemzetközi környezetben történő csoportmunka ritka az egyetemi oktatásban, a hallgatók viszont összességében a második leghasznosabb módszernek tekintik (4,22) a prezentációtartás után. A vita benne volt a három leggyakrabban alkalmazott módszertan között, a hasznosságát viszont eltérően ítélték meg az alap és mesterszakos hallgatók. Az alapszakos hallgatóknál a második leghasznosabb módszernek bizonyult (4,27) míg a mesterszakos hallgatók esetében csak az ötödiknek (4,06).

A mesterszakos hallgatók a szituációs játékok szerepét ugyanolyan fontosnak tekintették (4,18) mint a nemzetközi környezetben történő csoportmunkát, ezzel a megosztott 2. helyezetett érte el. A módszerek alkalmazásának gyakoriságát és vélt hasznosságát összehasonlítva a legnagyobb eltérést ott tapasztaltuk, hogy bár a hallgatók fontosnak tekintették a nemzetközi környezetben végzett csoportmunkát és a szituációs játékokat, ezek ritkák az egyetemi oktatásban. (Lásd 10. tábla.)

10. tábla Oktatás módszertani eszközök alkalmazásának gyakorisága az egyetemi oktatásban és vélt hasznosságuk képzési forma szerinti bontásban

	Gyakoriság*			Fontosság**		
	BSC (n=56)	MSC (n=49)	Összesen (n=105)	BSC (n=56)	MSC (n=49)	Összesen (n=105)
Prezentációtartás előzetes felkészülés alapján.	(3) 3,05	(1) 4,24	(2) 3,61	(1) 4,45	(1) 4,39	(1) 4,42
Kis csoporton belüli megbeszélés, órai csoportmunka.	(2) 3,36	3,7347	(3) 3,53	3,84	3,96	3,90
Csoportmunka prezentálása.	(4) 2,98	(3) 3,96	(4) 3,44	3,89	4,08	3,98
Csoportmunka nemzetközi környezetben, illetve eltérő kultúrájú diákok körében.	1,5091	1,8776	1,68	(3) 4,25	(2-3) 4,18	(2) 4,22
Egy adott témakör közös megvitatása.	(1) 3,82	(2) 3,98	(1) 3,89	(2) 4,27	4,06	(3) 4,17
Szituációs játékok, problémahelyzetekben történő kommunikáció.	2,6786	2,7551	2,7143	4,00	(2-3) 4,18	(4) 4,08

Gyakoriság*: 1 – nagyon ritka, 5 - gyakori

Fontosság**: 1 – nem hasznos, 5 – nagyon hasznos

Szakirányok szerinti eltérések

Kutatásunk során arra is kíváncsiak voltunk, hogy szakirányok alapján van-e különbség a kommunikációs készség fontosságának és fejlesztési lehetőségeinek megítélésében. Az adatbázis jellemzőiből adódóan csupán három szakirány összehasonlítására volt lehetőségünk: Gazdaságinformatika (BSC), Logisztikai menedzsment (MSC) és Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (MSC). Elemzésünk középpontjába a logisztikus hallgatók véleményét állítottuk, ezt hasonlítottuk össze az alapszakos elsőéves gazdaságinformatikus hallgatók véleményével és a mesterszakos nemzetközi tanulmányokat folytató hallgatók értékeivel. Az összehasonlítást független mintás t próbával végeztük, melynek eredményeit az 6. és 7. melléklet tartalmazza. Míg a két mesterszakos szakirány esetében a megkérdezett hallgatók összetétele tekinthető véletlenszerű kiválasztásnak, a gazdaságinformatikus hallgatóknál ez nem áll fenn. Az ő

megkérdezésük egy olyan választható tárgy keretén belül történt, amelyet többségük az alapján választott, hogy elégedettek voltak az ezt megelőző kötelező tárggyal (Vállalatgazdaságtan). A véleményük mindenképpen érdekes és meghatározó, viszont nem szabad messzebbmenő következtetéseket levonni belőle a szakirány hallgatóiról, mivel a mintavétel nem tekinthető reprezentatívnak.

A kommunikáció fontosságának megítélésében az egyik legfontosabb különbség, hogy a Logisztikai menedzsment szakos hallgatók vezető beosztásban tartották a kommunikációt a legfontosabbnak, szignifikánsan fontosabbnak, mint a másik két szakirány. A vezető beosztást követte az állásinterjú (korábban megállapítottuk, hogy az alapszakos hallgatók nagyobb fontosságot tulajdonítanak a kommunikáció szerepének az állásinterjún, mint a mesterszakos hallgató, ez a különbség itt is megmutatkozott) majd a munkahelyi előmenetel. A munkahelyi előmenetelben sokkal erőteljesebben érvényesült a jó kommunikációs készség fontossága mint a másik két szakiránynál. A magánéleti kommunikációba nem volt különbség a három szakirány között. (Lásd 11. tábla)

11. tábla Kommunikációs készség fontossága szakirány szerinti bontásban

Kommunikációs képesség fontossága	BSC	MSC	
	Gazdaságinformatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Szóbeli vizsgán	(2) 4,67	4,48	(3) 4,50
Állásinterjún	(1) 4,94	(2) 4,74	(1) 4,81
Munkahelyen	3,78	4,35	4,25
Vezető beosztásban	(3) 4,39	(1) 4,87	(2) 4,75
Munkahelyi előmenetel	4,06	(3) 4,61	4,25
Magánéletben	4,00	4,13	4,06

5 fokozatú Likert skálán 1- egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos

A korábbi megállapítások alapján nem volt meglepő, hogy a gazdaságinformatikus hallgatók általánosságban kisebb fontosságot tulajdonítottak a készségek, képességek fejlesztésének mint a mester képzésen tanuló hallgatók. A logisztikus és a nemzetközi tanulmányokat folytató hallgatókat összehasonlítva azt láthattuk, hogy a szervezési és kommunikációs képesség megítélésében nem volt szignifikáns különbség. A logisztikus hallgatók a másik két szakirány hallgatóival összehasonlítva sokkal fontosabbnak tekintették az együttműködési készséget és az empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítását.

12. tábla Képességek és készségek fontossága a jövőbeli sikeresség szempontjából szakirány szerinti bontásban

Képességek, készségek	BSC	MSC	
	Gazdaság-informatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Tanulási készség	3,94	4,22	4,06
Gondolkodási képesség	(1) 4,72	(2) 4,78	(2) 4,56
Problémamegoldó képesség	(2) 4,61	(1) 4,83	(1) 4,75
Együttműködési készség	(3) 4,278	(3-4) 4,56	4,00
Szervezési készség	3,89	4,04	3,94
Kommunikációs képesség	4,22	(3-4) 4,57	(3) 4,5
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	3,61	4,17	3,88

5 fokozatú Likert skálán 1- legkevésbé fontos, 5 – legfontosabb

13. tábla Kommunikáció szerepe a társadalomban szakirány szerinti bontásban

	BSC	MSC	
	Gazdaság-informatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	3,78	4,04	4,12
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	3,89	3,86	3,69
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.	3,78	3,91	4,06
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.	3,94	4,00	3,81

5 fokozatú Likert skálán 1- egyáltalán nem igaz, 5 – tökéletesen igaz

Általánosságban a kommunikáció szerepének megítélésében nem volt jelentős különbség a három szakirány között. Csak két esetben lehetett statisztikailag is szignifikáns különbséget kimutatni. A Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szakirányos hallgatók értékelték legnagyobb

mértékben egyet (4,12) azzal az állítással, hogy „jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.” A gazdaságinformatikusoknál ez az érték csak 3,78 volt. Összhangban azzal, hogy a logisztikus hallgatók fontosabbnak tartották a kommunikáció szerepét a munkahelyi kapcsolatokban, különösen vezetői pozícióban, nagyobb mértékben értékelték egyet (4) azzal az állítással, hogy „a felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.” (Lásd 13. tábla)

A hatékony kommunikáció elemeinek megítélésében kismértékű különbséget tapasztaltunk. A logisztikus hallgatók a legfontosabbnak a saját célok tisztázását tekintették (4,74), ezt követte a bizalomémbresztés (4,52) és fontosságát tekintve csak a harmadik a tárgyi tudás, érvrendszer (4,43). A másik két szakirányon ez utóbbit tartották a legfontosabbnak, illetve náluk a bizalom csak a harmadik helyen végzett. Az abszolút értékeket vizsgálva csak két esetben lehetett statisztikailag is szignifikáns különbséget kimutatni a szakirányok között. A logisztikus hallgatók tekintették a legfontosabbnak a saját célok tisztázását (4,74) illetve a beszédtechnikát (4,35). Náluk ez a negyedik legfontosabb tényező volt, míg a másik két szakiránynál csak az ötödik. (Lásd 14. tábla.)

14. tábla A hatékony kommunikáció elemei szakirány szerinti bontásban

	BSC	MSC	
	Gazdaság- informatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Tisztába legyen a saját céljaival	(2) 4,5	(1) 4,74	(2) 4,25
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	(4) 3,94	4,22	4,06
Tárgyi tudás, érvrendszer	(1) 4,56	(3) 4,43	(1) 4,37
Beszédtechnika	(5) 3,86	(4) 4,35	(5) 3,88
Tárgyalás technika	3,56	3,91	3,56
Önkontroll	3,83	3,91	3,81
Nem verbális kommunikáció	3,67	4,04	(4) 4,06
Bizalomémbresztés	(3) 4,22	(2) 4,52	(3) 4,19

5 fokozatú Likert skálán 1- legkevésbé fontos, 5 – legfontosabb

Az egyetemi oktatás szerepének megítélésében csak kismértékű különbséget tapasztaltunk. A gazdaságinformatikus és logisztikus hallgatók véleménye között csak két kérdés esetében lehetett statisztikailag is szignifikáns különbséget kimutatni. A logisztikus hallgatók fontosabbnak tekintették a kommunikációs készségek fejlesztését, ugyanakkor a tárgyi ismeretek átadására is nagyobb hangsúlyt helyeztek. A logisztikus és nemzetközi tanulmányokat folytató hallgatók között csak egy esetben lehetett szignifikáns különbséget kimutatni. A logisztikus hallgatók nagyobb mértékben (4,65) értékelték egyet azzal az állítással,

hogy „a tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő tanulást.” Ugyanakkor mindkét szakirányon nagyon fontosnak tartják a készségek, képességek fejlesztését.

15. tábla Egyetemi oktatás szerepe a képességek, készségek fejlesztésében, szakirány szerinti bontásban

	BSC	MSC	
	Gazdaság-informatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	3,22	3,61	3,6875
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban.	4,67	4,61	4,6875
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	4,28	4,57	4,6250
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is.	3,28	3,39	3,4375
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása.	3,83	3,96	3,9375
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő tanulást.	4,61	4,65	4,4375

5 fokozatú Likert skálán 1- egyáltalán nem igaz, 5 – tökéletesen igaz

Szakirányonként eltérő a különböző oktatás módszertani eszközök alkalmazott gyakorisága és az ezeknek tulajdonított hasznosság. A három leggyakrabban alkalmazott módszertan: a prezentációtartás, a csoportmunka és a vita. A gazdaságinformatikus hallgatóknál egy témakör közös megvitatása a leggyakoribb (3,89) és ezt tartják a legfontosabbnak (4,44) is. Gyakoriságát tekintve ezt követi a csoportmunka (3,39), amelyet az egyik legkevésbé hasznos (3,78) módszernek tekintenek. Az előzetes felkészülés alapján történő prezentációt sokkal hasznosabbnak (4,28) vélik és ez a harmadik leggyakrabban alkalmazott módszer (3,11). A

prezentációtartás lényegesen gyakoribb a mesterképzésen, illetve ez a leggyakrabban alkalmazott módszer mind a két szakirányon. A Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szakirányos hallgatók szignifikánsan gyakoribbnak (4,44) érzékelték a prezentációtartást és egy adott témakör megvitatását (4,31), míg a logisztikus hallgatók esetében a csoportmunka bizonyult gyakoribbnak. A legritkábban alkalmazott módszer a csoportmunka nemzetközi környezetben és a szituációs játékok mindhárom szakirányon. A logisztikus hallgatóknál statisztikailag magasabb arányt lehetett kimutatni, de még az ő esetükben sem érte el kettes (ritka) szintet. A módszereknek tulajdonított hasznosság eltérő volt a három szakirányon. A gazdaságinformatikus hallgatók szerint a leghasznosabb módszer a vita, a prezentációtartás, a csoportmunka nemzetközi környezetben. Nem érte el a 4-es hasznossági szintet általánosságban a csoportmunka és a szituációs játékok. A Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szakirányos hallgatók a legnagyobb hasznosságot a nemzetközi környezetben történő csoportmunkának és a szituációs játékoknak tulajdonították, holott mindkettőt ritkának ítélték meg az egyetemi oktatásban. Hasznosságát tekintve ezt követte náluk a prezentációtartás. A logisztika szakirányos hallgatók a leghasznosabbnak a prezentációtartást tekintették, ezt követte a csoportmunka és a vita. Bár a szituációs játékok fontossága is meghaladta a 4-es átlagot, mégis az utolsó helyen végzett megítélésük alapján. (Lásd 16. tábla)

16. tábla Oktatás módszertani eszközök alkalmazásának gyakorisága szakirány szerinti bontásban

	BSC	MSC	
	Gazdaság-informatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Prezentációtartás előzetes felkészülés alapján.	(3) 3,11	(1) 4,17	<u>(1) 4,44</u>
Kis csoporton belüli megbeszélés, órai csoportmunka.	(2) 3,39	<u>(3) 3,83</u>	3,50
Csoportmunka prezentálása.	2,72	<u>(2) 4,14</u>	(3) 3,56
Csoportmunka nemzetközi környezetben, illetve eltérő kultúrájú diákok körében.	1,61	1,91	1,75
Egy adott témakör közös megvitatása.	(1) 3,89	3,78	(2) 4,31
Szituációs játékok, problémahelyzetekben történő kommunikáció.	2,72	<u>2,91</u>	2,50

5 fokozatú Likert skálán: 1 – nagyon ritka, 5 – gyakori

17. tábla Oktatás módszertani eszközök vélt hasznossága szakirány szerinti bontásban

	BSC	MSC	
	Gazdaság- informatikus (n=18)	Logisztikai menedzsment (n=18)	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (n=16)
Prezentációtartás előzetes felkészülés alapján.	(2) 4,28	<u>(1) 4,48</u>	(3) 4,00
Kis csoporton belüli megbeszélés, órai csoportmunka.	3,78	<u>(3-4) 4,22</u>	3,31
Csoportmunka prezentálása.	3,72	<u>(2) 4,39</u>	3,56
Csoportmunka nemzetközi környezetben, illetve eltérő kultúrájú diákok körében.	(3) 4,06	4,17	(1) 4,31
Egy adott témakör közös megvitatása.	(1) 4,44	<u>(3-4) 4,22</u>	3,88
Szituációs játékok, problémahelyzetekben történő kommunikáció.	3,94	4,09	(2) 4,13

5 fokozatú Likert skálán. 1 – nem hasznos, 5 – nagyon hasznos

Összefoglalás

Széleskörű szakirodalom foglalkozik a kommunikáció fontosságával, meghatározó elemeivel, a kommunikációs képességet fejlesztő módszertannal, ugyanakkor viszonylag keveset tudunk arról, hogy az oktatók törekvéseit hogyan értékelik a hallgatók. Kutatásomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a Budapesti Corvinus Egyetemen a hallgatók miként vélekednek a képességek, készségek fejlesztésének fontosságáról az egyetemi képzésen belül. Ennek érdekében 2015 februárjában végeztem egy kérdőíves felmérést, melynek eredményeképpen 105 értékelhető kérdőív állt rendelkezésre. A válaszadók 53,3%-uk alapképzésen, 46,7%-uk mesterképzésen tanult. Az átlagéletkor 20,86 év.

A hallgatók 90%-a egyetértett azzal az állítással, hogy a szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban. A jövőbeli sikerességük szempontjából a három legfontosabbnak tartott képesség: a problémamegoldó képesség, a gondolkodási képesség és a jó kommunikációs készség. Míg az alapszakos és a férfi mesterszakos hallgatók a jó kommunikációs készséget az állásinterjúk esetében tartották a legfontosabbnak, a női mesterszakos, illetve a mesterszakos logisztikus hallgatók a vezetői pozícióban adták a legmagasabb értéket. A hallgatók szerint a hatékony kommunikáció legfontosabb elemei, hogy tisztába legyenek saját céljaikkal, megfelelő tárgyi tudással, érvrendszerrel rendelkezzenek, sikerüljön bizalmat ébreszteniük tárgyalópartnerükben, amihez fontos, hogy tisztába legyenek tárgyalópartnerük céljaival,

érdekeivel. A legkevésbé fontos tényezőnek a megfelelő tárgyalástechnikák alkalmazását tartották.

A hallgatók fontosabbnak tekintették a készségek fejlesztését az egyetemi oktatásban, mint amennyi idő jut rá. Bár a mesterszakos hallgatók fontosabbnak tartották a készségek fejlesztését, mint az alapszakos hallgatók, mégis ők értettek nagyobb arányban egyet azzal az állítással, hogy „az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.” Mint az élet számtalan területén, itt is meg kell találnunk az összhangot illetve a megfelelő egyensúlyt a konkrét szakmai ismeretek átadása és a készségek fejlesztése között. A három leggyakrabban alkalmazott módszertan az egyetemi oktatás során a frontális osztálymunka keretében történő vita, az előzetes felkészülés alapján tartott prezentáció és a csoportmunka. Szinte egyáltalán nem alkalmazzák a nemzetközi környezetben történő csoportmunkát illetve a szituációs játékokat, pedig mindkettőt hasznosnak tartanak a hallgatók. A módszerek hasznosságát tekintve eltérések mutathatók ki az egyes szakirányok között. Míg az alapszakos gazdaságinformatikus hallgatók a közös vitát tekintették a leghasznosabbnak, ezt követően a prezentációtartást, a Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szakirányos hallgatók esetében a nemzetközi környezetben történő csoportmunka és a szituációs játékok kapták a legnagyobb hasznosságot bár ezek alkalmazása náluk is nagyon ritka volt. A logisztikus hallgatók esetében a prezentációtartás hasznosságát a csoportmunka hasznossága követte.

Több esetben statisztikailag is szignifikáns különbség mutatható ki a nők és a férfiak, illetve az alap és mesterszakos hallgatók véleménye között. A tanulmány egyik fontos következtetése, hogy a hallgatók tisztába vannak a jó kommunikációs készség fontosságával, fontosnak tartják ennek fejlesztését, viszont szembe kell nézni az egyetemi oktatás korlátozott lehetőségeivel. Az oktatók gyakran kényszerülnek választás elé, mire helyezték az oktatásba elsődlegesen a hangsúlyt, milyen módszertant alkalmazzanak. Ezt a döntést segíti, ha ismerjük hallgatóink preferenciáit, céljait, viszonyukat az egyes módszertani eszközökhöz.

Hivatkozott irodalom

Holló S. (2015): Kommunikáció az álláshirdetésekből.

<http://www.virtualtotal.hu/index.php/kommunikacio-az-allashirdetesekbol>. Letöltés dátuma: 2015. febr. 20.

Nagy E. (2010): Kommunikációs készséget fejlesztő feladatok, játékok <http://esely-szakkepzo.hu/masodikesely/docs/Nagy%20Edit.pdf> Letöltés dátuma: 2014. november. 25.

Oláh Zs. (2013): Tanítás-tanulás módszertani eljárások megújításának lehetőségei a felsőoktatásban. <http://www.irisro.org/pedagogia2013januar/0712OlahneZieserZsuzsanna.pdf> Letöltés dátuma: 2014. november 25

Varga Gy (2014): Szakmai tanácskozás a kommunikációs készség fejlesztéséről.

<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=521> Letöltés dátuma: 2014. november 25.

Mellékletek

1. sz. melléklet A kommunikációs képesség fontossága nők és férfiak összehasonlításában (független mintás t próba)

Group Statistics

Nem		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Kommunikációs képesség fontossága szóbeli vizsgán	Férfi	36	4,4722	,81015	,13503
	Nő	68	4,5441	,60923	,07388
Kommunikációs képesség fontossága állásinterjún	Férfi	36	4,7500	,60356	,10059
	Nő	68	4,8824	,40627	,04927
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyen	Férfi	36	4,0556	,75383	,12564
	Nő	68	4,2647	,61372	,07442
Kommunikációs képesség fontossága vezető beosztásban	Férfi	36	4,4722	,77408	,12901
	Nő	68	4,8676	,45398	,05505
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyi előmenetel	Férfi	36	4,0000	,86189	,14365
	Nő	68	4,3529	,70742	,08579
Kommunikációs képesség fontossága magánéletben	Férfi	36	4,0556	,82616	,13769
	Nő	68	4,1912	,73824	,08952

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Kommunikációs képesség fontossága szóbeli vizsgán	Equal variances assumed	3,843	,053	-,509	102	,612	-,07190	,14116	-,35188	,20809
	Equal variances not assumed			-,467	56,450	,642	-,07190	,15392	-,38017	,23638
Kommunikációs képesség fontossága állásinterjún	Equal variances assumed	5,734	,018	-1,329	102	,187	-,13235	,09958	-,32987	,06517
	Equal variances not assumed			-1,182	52,235	,243	-,13235	,11201	-,35709	,09239
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyen	Equal variances assumed	,005	,946	-1,526	102	,130	-,20915	,13709	-,48107	,06277
	Equal variances not assumed			-1,432	60,013	,157	-,20915	,14603	-,50125	,08294
Kommunikációs képesség fontossága vezető beosztásban	Equal variances assumed	15,747	,000	-3,285	102	,001	-,39542	,12036	-,63416	-,15669
	Equal variances not assumed			-2,819	48,075	,007	-,39542	,14027	-,67744	-,11341
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyi előmenetel	Equal variances assumed	,215	,644	-2,241	102	,027	-,35294	,15746	-,66527	-,04062
	Equal variances not assumed			-2,109	60,404	,039	-,35294	,16732	-,68758	-,01831
Kommunikációs képesség fontossága magánéletben	Equal variances assumed	,030	,862	-,855	102	,395	-,13562	,15861	-,45023	,17899
	Equal variances not assumed			-,826	64,796	,412	-,13562	,16424	-,46365	,19240

2. sz. melléklet Képességek és készségek fontossága a jövőbeli sikeresség szempontjából nemek szerinti összehasonlításban (független mintás t próba)

Group Statistics

Nem		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Tanulási készség	Férfi	36	4,1944	,74907	,12485
	Nő	68	4,0147	,72261	,08763
Gondolkodási képesség	Férfi	36	4,6944	,52478	,08746
	Nő	68	4,6324	,54374	,06594
Problémamegoldó képesség	Férfi	36	4,7222	,56625	,09437
	Nő	67	4,7164	,54512	,06660
Együttműködési készség	Férfi	36	4,0833	,69179	,11530
	Nő	68	4,2353	,75543	,09161
Szervezési készség	Férfi	36	3,7222	,81455	,13576
	Nő	68	3,8235	,73182	,08875
Kommunikációs képesség	Férfi	36	4,1389	,72320	,12053
	Nő	68	4,5294	,65724	,07970
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Férfi	36	3,7500	,99642	,16607
	Nő	67	4,0448	,80590	,09846

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Tanulási készség	Equal variances assumed	1,204	,275	1,192	102	,236	,17974	,15084	-,11944	,47892
	Equal variances not assumed			1,178	69,207	,243	,17974	,15253	-,12453	,48401
Gondolkodási képesség	Equal variances assumed	,776	,381	,561	102	,576	,06209	,11075	-,15758	,28176
	Equal variances not assumed			,567	73,661	,573	,06209	,10953	-,15618	,28036
Probléma megoldó képesség	Equal variances assumed	,000	,996	,051	101	,960	,00580	,11418	-,22070	,23230
	Equal variances not assumed			,050	69,409	,960	,00580	,11551	-,22460	,23621
Együttműködési készség	Equal variances assumed	2,383	,126	-1,004	102	,318	-,15196	,15133	-,45213	,14821
	Equal variances not assumed			-1,032	77,090	,305	-,15196	,14726	-,44519	,14127
Szervezési készség	Equal variances assumed	2,525	,115	-,646	102	,520	-,10131	,15690	-,41252	,20990
	Equal variances not assumed			-,625	65,095	,534	-,10131	,16219	-,42522	,22260
Kommunikációs képesség	Equal variances assumed	,008	,930	-2,784	102	,006	-,39052	,14028	-,66877	-,11228
	Equal variances not assumed			-2,703	65,733	,009	-,39052	,14450	-,67905	-,10200
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Equal variances assumed	2,991	,087	-1,627	101	,107	-,29478	,18115	-,65413	,06458
	Equal variances not assumed			-1,527	59,997	,132	-,29478	,19306	-,68096	,09141

3. sz. melléklet Képességek és készségek fontossága a jövőbeli sikeresség szempontjából képzési forma szerinti összehasonlításban
(független mintás t próba)

Group Statistics

Nem		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Tanulási készség	BSC	56	4,0000	,78625	,10507
	MSC	49	4,1633	,65660	,09380
Gondolkodási képesség	BSC	56	4,5893	,56494	,07549
	MSC	49	4,7347	,49056	,07008
Probléma megoldó képesség	BSC	55	4,6182	,59289	,07994
	MSC	49	4,8163	,48620	,06946
Együttműködési készség	BSC	56	4,0536	,77271	,10326
	MSC	49	4,3265	,65789	,09398
Szervezési készség	BSC	56	3,6071	,80178	,10714
	MSC	49	4,0000	,64550	,09221
Kommunikációs képesség	BSC	56	4,2679	,77439	,10348
	MSC	49	4,5510	,57956	,08279
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	BSC	55	3,8182	,92478	,12470
	MSC	49	4,0816	,81232	,11605

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Tanulási készség	Equal variances assumed	,325	,570	-1,145	103	,255	-,16327	,14255	-,44597	,11944
	Equal variances not assumed			-1,159	102,791	,249	-,16327	,14085	-,44261	,11607
Gondolkodási képesség	Equal variances assumed	5,280	,024	-1,398	103	,165	-,14541	,10398	-,35164	,06082
	Equal variances not assumed			-1,412	102,996	,161	-,14541	,10301	-,34970	,05888
Probléma megoldó képesség	Equal variances assumed	9,540	,003	-1,850	102	,067	-,19814	,10712	-,41061	,01432
	Equal variances not assumed			-1,871	101,335	,064	-,19814	,10590	-,40822	,01193
Együttműködési készség	Equal variances assumed	,580	,448	-1,934	103	,056	-,27296	,14113	-,55286	,00694
	Equal variances not assumed			-1,955	102,931	,053	-,27296	,13963	-,54988	,00396
Szervezési készség	Equal variances assumed	10,408	,002	-2,739	103	,007	-,39286	,14341	-,67727	-,10844
	Equal variances not assumed			-2,779	102,326	,006	-,39286	,14136	-,67324	-,11248
Kommunikációs képesség	Equal variances assumed	3,549	,062	-2,096	103	,038	-,28316	,13507	-,55103	-,01529
	Equal variances not assumed			-2,137	100,680	,035	-,28316	,13253	-,54607	-,02026
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Equal variances assumed	,699	,405	-1,535	102	,128	-,26345	,17163	-,60387	,07697
	Equal variances not assumed			-1,547	101,983	,125	-,26345	,17034	-,60132	,07442

4. sz. melléklet Sikeres kommunikáció elemei nemek szerinti összehasonlításban (független mintás t próba)

Group Statistics

Nem		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Tisztába legyen a saját céljaival	Férfi	36	4,4444	,73463	,12244
	Nő	68	4,5294	,58515	,07096
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Férfi	36	4,0556	,75383	,12564
	Nő	68	4,1324	,68903	,08356
Tárgyi tudás, érvrendszer	Férfi	36	4,3889	,64488	,10748
	Nő	68	4,3676	,71036	,08614
Beszédtechnika	Férfi	27	3,7037	,86890	,16722
	Nő	60	4,1167	,69115	,08923
Tárgyalás technika	Férfi	36	3,6667	,95618	,15936
	Nő	68	3,6324	,78994	,09579
Önkontroll	Férfi	36	3,7222	,91374	,15229
	Nő	68	3,9265	,73943	,08967
Nem verbális kommunikáció	Férfi	36	3,7500	1,05221	,17537
	Nő	68	4,0882	,76754	,09308
Bizalomémbresztés	Férfi	36	4,1667	,81064	,13511
	Nő	68	4,4118	,73779	,08947

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Equal variances assumed	,020	,887	-,523	102	,602	-,07680	,14674	-,36785	,21426
	Equal variances not assumed			-,509	66,058	,612	-,07680	,15089	-,37805	,22445
Tárgyi tudás, érvrendszer	Equal variances assumed	,299	,586	,150	102	,881	,02124	,14193	-,26028	,30276
	Equal variances not assumed			,154	77,667	,878	,02124	,13774	-,25300	,29548
Beszédtechnika	Equal variances assumed	3,435	,067	-2,376	85	,020	-,41296	,17381	-,75854	-,06739
	Equal variances not assumed			-2,179	41,433	,035	-,41296	,18954	-,79562	-,03031
Tárgyalás technika	Equal variances assumed	3,025	,085	,196	102	,845	,03431	,17533	-,31346	,38209
	Equal variances not assumed			,185	60,721	,854	,03431	,18594	-,33753	,40616
Önkontroll	Equal variances assumed	5,596	,020	-1,233	102	,220	-,20425	,16562	-,53275	,12425
	Equal variances not assumed			-1,156	59,725	,252	-,20425	,17673	-,55779	,14929
Nem verbális kommunikáció	Equal variances assumed	5,537	,021	-1,874	102	,064	-,33824	,18050	-,69625	,01978
	Equal variances not assumed			-1,704	55,208	,094	-,33824	,19854	-,73608	,05961
Bizalomémbresztés	Equal variances assumed	,053	,819	-1,557	102	,122	-,24510	,15738	-,55727	,06707
	Equal variances not assumed			-1,513	65,816	,135	-,24510	,16205	-,56865	,07845

5. sz. melléklet Sikeres kommunikáció elemei képzési formák szerinti összehasonlításban (független mintás t próba)

Group Statistics

Nem		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Tisztába legyen a saját céljaival	BSC	56	4,4821	,68732	,09185
	MSC	49	4,5306	,58102	,08300
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	BSC	56	4,1071	,70527	,09425
	MSC	49	4,1020	,71429	,10204
Tárgyi tudás, érvrendszer	BSC	56	4,4107	,65441	,08745
	MSC	49	4,3469	,72316	,10331
Beszédtechnika	BSC	38	3,7895	,74100	,12021
	MSC	49	4,1429	,76376	,10911
Tárgyalás technika	BSC	56	3,5536	,89279	,11930
	MSC	49	3,7755	,79753	,11393
Önkontroll	BSC	56	3,7857	,84669	,11314
	MSC	49	3,9388	,74744	,10678
Nem verbális kommunikáció	BSC	56	3,9107	,79262	,10592
	MSC	49	4,0612	,98759	,14108
Bizalomémbresztés	BSC	56	4,2679	,70042	,09360
	MSC	49	4,3878	,83707	,11958

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Tisztába legyen a saját céljaival	Equal variances assumed	,975	,326	-,387	103	,699	-,04847	,12519	-,29675	,19982
	Equal variances not assumed			-,392	102,888	,696	-,04847	,12380	-,29399	,19705
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Equal variances assumed	,001	,976	,037	103	,971	,00510	,13879	-,27015	,28035
	Equal variances not assumed			,037	100,804	,971	,00510	,13890	-,27045	,28066
Tárgyi tudás, érvrendszer	Equal variances assumed	1,308	,255	,474	103	,636	,06378	,13445	-,20287	,33042
	Equal variances not assumed			,471	97,668	,639	,06378	,13535	-,20484	,33239
Beszédtechnika	Equal variances assumed	,403	,527	-2,168	85	,033	-,35338	,16297	-,67741	-,02936
	Equal variances not assumed			-2,177	80,804	,032	-,35338	,16234	-,67640	-,03037
Tárgyalás technika	Equal variances assumed	2,826	,096	-1,335	103	,185	-,22194	,16622	-,55160	,10772
	Equal variances not assumed			-1,345	102,950	,181	-,22194	,16497	-,54911	,10524
Önkontroll	Equal variances assumed	1,914	,169	-,976	103	,332	-,15306	,15688	-,46419	,15807
	Equal variances not assumed			-,984	102,989	,327	-,15306	,15557	-,46160	,15548
Nem verbális kommunikáció	Equal variances assumed	1,957	,165	-,866	103	,389	-,15051	,17387	-,49533	,19431
	Equal variances not assumed			-,853	91,882	,396	-,15051	,17642	-,50090	,19988
Bizalomémbresztés	Equal variances assumed	1,347	,249	-,799	103	,426	-,11990	,15006	-,41751	,17772
	Equal variances not assumed			-,790	94,029	,432	-,11990	,15186	-,42141	,18161

6. sz. melléklet. Logisztikai menedzsment és Gazdaságinformatikus hallgatók véleményének összehasonlítása független mintás t próbával

Group Statistics

Szakirány		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Kommunikációs képesség fontossága szóbeli vizsgán	Gazdaság Informatika	18	4,6667	,48507	,11433
	Logisztika	23	4,4783	,73048	,15232
Kommunikációs képesség fontossága állásinterjún	Gazdaság Informatika	18	4,9444	,23570	,05556
	Logisztika	23	4,7391	,61919	,12911
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyen	Gazdaság Informatika	18	3,7778	,80845	,19055
	Logisztika	23	4,3478	,71406	,14889
Kommunikációs képesség fontossága vezető beosztásban	Gazdaság Informatika	18	4,3889	,97853	,23064
	Logisztika	23	4,8696	,62554	,13043
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyi előmenetel	Gazdaság Informatika	18	4,0556	,72536	,17097
	Logisztika	23	4,6087	,65638	,13686
Kommunikációs képesség fontossága magánéletben	Gazdaság Informatika	18	4,0000	,68599	,16169
	Logisztika	23	4,1304	,75705	,15786
Tanulási készség	Gazdaság Informatika	18	3,9444	,80237	,18912
	Logisztika	23	4,2174	,51843	,10810
Gondolkodási képesség	Gazdaság Informatika	18	4,7222	,46089	,10863
	Logisztika	23	4,7826	,42174	,08794
Probléma megoldó képesség	Gazdaság Informatika	18	4,6111	,60768	,14323
	Logisztika	23	4,8261	,49103	,10239
Együttműködési készség	Gazdaság Informatika	18	4,2778	,75190	,17723
	Logisztika	23	4,5652	,58977	,12298
Szervezési készség	Gazdaság Informatika	18	3,8889	,75840	,17876
	Logisztika	23	4,0435	,76742	,16002
Kommunikációs képesség	Gazdaság Informatika	18	4,2222	,64676	,15244
	Logisztika	23	4,5652	,58977	,12298
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Gazdaság Informatika	18	3,6111	1,03690	,24440
	Logisztika	23	4,1739	,83406	,17391
Tisztába legyen a saját céljaival	Gazdaság Informatika	18	4,5000	,61835	,14575
	Logisztika	23	4,7391	,44898	,09362
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Gazdaság Informatika	18	3,9444	,80237	,18912
	Logisztika	23	4,2174	,85048	,17734
Tárgyi tudás, érvrendszer	Gazdaság Informatika	18	4,5556	,61570	,14512
	Logisztika	23	4,4348	,66237	,13811
Beszédtechnika	Gazdaság Informatika	14	3,8571	,77033	,20588
	Logisztika	23	4,3478	,57277	,11943
Tárgyalás technika	Gazdaság Informatika	18	3,5556	,92178	,21726
	Logisztika	23	3,9130	,79275	,16530
Önkontroll	Gazdaság Informatika	18	3,8333	,78591	,18524
	Logisztika	23	3,9130	,79275	,16530
Nem verbális kommunikáció	Gazdaság Informatika	18	3,6667	,84017	,19803
	Logisztika	23	4,0435	,92826	,19355

Bizalomémbresztés	Gazdaság Informatika	18	4,2222	,64676	,15244
	Logisztika	23	4,5217	,79026	,16478
Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	Gazdaság Informatika	18	3,2222	,94281	,22222
	Logisztika	23	3,6087	,94094	,19620
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban	Gazdaság Informatika	18	4,6667	,59409	,14003
	Logisztika	23	4,6087	,65638	,13686
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	Gazdaság Informatika	18	4,2778	1,01782	,23990
	Logisztika	23	4,5652	,78775	,16426
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is	Gazdaság Informatika	18	3,2778	1,07406	,25316
	Logisztika	23	3,3913	,83878	,17490
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása	Gazdaság Informatika	18	3,8333	,85749	,20211
	Logisztika	23	3,9565	1,06508	,22208
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő	Gazdaság Informatika	18	4,6111	,50163	,11824
	Logisztika	23	4,6522	,64728	,13497
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	Gazdaság Informatika	18	3,7778	1,00326	,23647
	Logisztika	23	4,0435	,92826	,19355
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	Gazdaság Informatika	18	3,8889	1,07861	,25423
	Logisztika	22	3,8636	,71016	,15141
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.	Gazdaság Informatika	18	3,7778	1,16597	,27482
	Logisztika	23	3,9130	,66831	,13935
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.	Gazdaság Informatika	18	3,9444	,80237	,18912
	Logisztika	23	4,0000	,73855	,15400
Prezentáció gyakorisága	Gazdaság Informatika	18	3,1111	,75840	,17876
	Logisztika	23	4,1739	,93673	,19532
Csoportmunka gyakorisága	Gazdaság Informatika	18	3,3889	,97853	,23064
	Logisztika	23	3,8261	,65033	,13560
Csoportmunka prezentálásának gyakorisága	Gazdaság Informatika	18	2,7222	,82644	,19479
	Logisztika	22	4,1364	,77432	,16508
Csoportmunka nemzetközi környezetben gyakoriság	Gazdaság Informatika	18	1,6111	,60768	,14323
	Logisztika	23	1,9130	,99604	,20769
Vita gyakorisága	Gazdaság Informatika	18	3,8889	1,07861	,25423
	Logisztika	23	3,7826	,90235	,18815
Szituációs játék gyakorisága	Gazdaság Informatika	18	2,7222	,95828	,22587

	Logisztika	23	2,9130	1,12464	,23450
Prezentáció hasznossága	Gazdaság Informatika	18	4,2778	1,07406	,25316
	Logisztika	23	4,4783	,73048	,15232
Csoportmunka hasznossága	Gazdaság Informatika	18	3,7778	1,00326	,23647
	Logisztika	23	4,2174	,67126	,13997
Csoportmunka prezentálásának hasznossága	Gazdaság Informatika	18	3,7222	1,07406	,25316
	Logisztika	23	4,3913	,72232	,15061
Csoportmunka nemzetközi környezetben hasznosság	Gazdaság Informatika	18	4,0556	1,05564	,24882
	Logisztika	23	4,1739	,88688	,18493
Vita hasznossága	Gazdaság Informatika	18	4,4444	,51131	,12052
	Logisztika	23	4,2174	,79524	,16582
Szituációs játék hasznossága	Gazdaság Informatika	18	3,9444	1,05564	,24882
	Logisztika	23	4,0870	,84816	,17685

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Kommunikációs képesség fontossága szóbeli vizsgán	Equal variances assumed	1,989	,166	,942	39	,352	,18841	,19992	-,21596	,59278
	Equal variances not assumed			,989	38,116	,329	,18841	,19045	-,19710	,57392
Kommunikációs képesség fontossága állásinterjún	Equal variances assumed	8,530	,006	1,330	39	,191	,20531	,15433	-,10684	,51747
	Equal variances not assumed			1,461	29,588	,155	,20531	,14056	-,08191	,49253
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyen	Equal variances assumed	,002	,963	-	39	,022	-,57005	,23812	-1,05168	-,08841
	Equal variances not assumed			2,394	34,234	,024	-,57005	,24183	-1,06137	-,07872
Kommunikációs képesség fontossága vezető beosztásban	Equal variances assumed	4,793	,035	-	39	,063	-,48068	,25139	-,98915	,02780
	Equal variances not assumed			1,912	27,444	,081	-,48068	,26497	-1,02394	,06258
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyi előmenetel	Equal variances assumed	,023	,880	-	39	,015	-,55314	,21629	-,99063	-,11565
	Equal variances not assumed			2,557	34,744	,016	-,55314	,21900	-,99786	-,10843
Kommunikációs képesség fontossága magánéletben	Equal variances assumed	,267	,608	-,570	39	,572	-,13043	,22876	-,59315	,33228
	Equal variances not assumed			-,577	38,103	,567	-,13043	,22597	-,58785	,32698
Tanulási készség	Equal variances assumed	,744	,394	-	39	,195	-,27295	,20690	-,69144	,14554
	Equal variances not assumed			1,319	27,643	,221	-,27295	,21783	-,71942	,17353
Gondolkodási képesség	Equal variances assumed	,746	,393	-,437	39	,665	-,06039	,13823	-,33997	,21920
	Equal variances not assumed			-,432	34,975	,668	-,06039	,13977	-,34413	,22336
Probléma megoldó képesség	Equal variances assumed	3,963	,054	-	39	,217	-,21498	,17150	-,56186	,13191
	Equal variances not assumed			1,254	32,296	,231	-,21498	,17606	-,57348	,14353
Együttműködési készség	Equal variances assumed	,081	,778	-	39	,178	-,28744	,20937	-,71094	,13606

	Equal variances not assumed			- 1,333	31,643	,192	-,28744	,21571	-,72703	,15215
Szervezési készség	Equal variances assumed	,322	,573	-,643	39	,524	-,15459	,24027	-,64058	,33140
	Equal variances not assumed			-,644	36,868	,523	-,15459	,23992	-,64076	,33158
Kommunikációs képesség	Equal variances assumed	,013	,909	- 1,771	39	,084	-,34300	,19362	-,73463	,04864
	Equal variances not assumed			- 1,751	34,903	,089	-,34300	,19586	-,74065	,05466
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Equal variances assumed	,849	,363	- 1,927	39	,061	-,56280	,29202	-1,15347	,02787
	Equal variances not assumed			- 1,876	32,196	,070	-,56280	,29996	-1,17366	,04805
Tisztába legyen a saját céljaival	Equal variances assumed	5,805	,021	- 1,435	39	,159	-,23913	,16663	-,57618	,09792
	Equal variances not assumed			- 1,380	29,979	,178	-,23913	,17322	-,59291	,11465
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Equal variances assumed	,792	,379	- 1,045	39	,302	-,27295	,26115	-,80118	,25528
	Equal variances not assumed			- 1,053	37,585	,299	-,27295	,25926	-,79798	,25208
Tárgyi tudás, érvrendszer	Equal variances assumed	,307	,583	-,597	39	,554	,12077	,20217	-,28816	,52971
	Equal variances not assumed			,603	37,787	,550	,12077	,20034	-,28487	,52641
Beszédtechnika	Equal variances assumed	,856	,361	- 2,216	35	,033	-,49068	,22141	-,94017	-,04120
	Equal variances not assumed			- 2,062	21,765	,051	-,49068	,23801	-,98460	,00323
Tárgyalás technika	Equal variances assumed	1,796	,188	- 1,334	39	,190	-,35749	,26793	-,89943	,18446
	Equal variances not assumed			- 1,309	33,662	,199	-,35749	,27300	-,91249	,19752
Önkontroll	Equal variances assumed	,299	,587	-,321	39	,750	-,07971	,24854	-,58243	,42301
	Equal variances not assumed			-,321	36,815	,750	-,07971	,24827	-,58284	,42342
Nem verbális kommunikáció	Equal variances assumed	,000	,994	- 1,344	39	,187	-,37681	,28037	-,94392	,19030
	Equal variances not assumed			- 1,361	38,116	,182	-,37681	,27691	-,93733	,18371
Bizalomémbresztés	Equal variances assumed	,618	,436	- 1,302	39	,201	-,29952	,23010	-,76494	,16590
	Equal variances not assumed			- 1,334	38,899	,190	-,29952	,22448	-,75361	,15457

Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	Equal variances assumed	,002	,963	-	39	,200	-,38647	,29637	-,98593	,21299
	Equal variances not assumed			1,304	36,633	,200	-,38647	,29644	-,98732	,21438
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban	Equal variances assumed	,348	,559	,292	39	,772	,05797	,19825	-,34303	,45898
	Equal variances not assumed			,296	38,116	,769	,05797	,19580	-,33838	,45432
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	Equal variances assumed	,403	,529	-	39	,314	-,28744	,28176	-,85735	,28247
	Equal variances not assumed			1,020	31,351	,330	-,28744	,29075	-,88015	,30527
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is	Equal variances assumed	1,320	,258	-,380	39	,706	-,11353	,29850	-,71730	,49025
	Equal variances not assumed			-,369	31,547	,715	-,11353	,30770	-,74064	,51359
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása	Equal variances assumed	,212	,648	-,399	39	,692	-,12319	,30841	-,74700	,50062
	Equal variances not assumed			-,410	38,954	,684	-,12319	,30028	-,73059	,48422
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő	Equal variances assumed	,178	,676	-,222	39	,826	-,04106	,18512	-,41550	,33337
	Equal variances not assumed			-,229	39,000	,820	-,04106	,17943	-,40400	,32187
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	Equal variances assumed	,538	,468	-,878	39	,385	-,26570	,30263	-,87784	,34644
	Equal variances not assumed			-,869	35,200	,390	-,26570	,30558	-,88594	,35454
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	Equal variances assumed	,849	,363	,089	38	,930	,02525	,28412	-,54992	,60043
	Equal variances not assumed			,085	28,314	,933	,02525	,29590	-,58057	,63108
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé	Equal variances assumed	7,077	,011	-,468	39	,643	-,13527	,28920	-,72023	,44970
	Equal variances not assumed			-,439	25,560	,664	-,13527	,30813	-,76917	,49864

láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.										
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.	Equal variances assumed	,003	,958	-,230	39	,819	-,05556	,24138	-,54379	,43268
	Equal variances not assumed			-,228	35,095	,821	-,05556	,24389	-,55063	,43952
Prezentáció gyakorisága	Equal variances assumed	1,407	,243	-	39	,000	-1,06280	,27175	-1,61247	-,51313
	Equal variances not assumed			3,911	38,937	,000	-1,06280	,26477	-1,59838	-,52722
				4,014						
Csoportmunka gyakorisága	Equal variances assumed	5,919	,020	-	39	,094	-,43720	,25488	-,95273	,07834
	Equal variances not assumed			1,715	28,182	,113	-,43720	,26755	-,98509	,11070
				1,634						
Csoportmunka prezentálásának gyakorisága	Equal variances assumed	,009	,925	-	38	,000	-1,41414	,25364	-1,92761	-,90068
	Equal variances not assumed			5,575	35,405	,000	-1,41414	,25534	-1,93229	-,89599
				5,538						
Csoportmunka nemzetközi környezetben gyakoriság	Equal variances assumed	1,046	,313	-	39	,265	-,30193	,26714	-,84228	,23841
	Equal variances not assumed			1,130	37,056	,239	-,30193	,25229	-,81309	,20923
				1,197						
Vita gyakorisága	Equal variances assumed	,652	,424	,344	39	,733	,10628	,30937	-,51948	,73204
	Equal variances not assumed			,336	33,059	,739	,10628	,31628	-,53716	,74972
Szituációs játék gyakorisága	Equal variances assumed	,479	,493	-,575	39	,569	-,19082	,33212	-,86259	,48095
	Equal variances not assumed			-,586	38,676	,561	-,19082	,32559	-,84957	,46792
Prezentáció hasznossága	Equal variances assumed	1,515	,226	-,711	39	,482	-,20048	,28215	-,77119	,37022
	Equal variances not assumed			-,679	28,636	,503	-,20048	,29545	-,80507	,40411
Csoportmunka hasznossága	Equal variances assumed	,599	,444	-	39	,101	-,43961	,26196	-,96948	,09025
	Equal variances not assumed			1,678	28,313	,121	-,43961	,27479	-1,00222	,12299
				1,600						
Csoportmunka prezentálásának hasznossága	Equal variances assumed	1,289	,263	-	39	,022	-,66908	,28097	-1,23740	-,10076
	Equal variances not assumed			2,381	28,413	,031	-,66908	,29457	-1,27209	-,06607
				2,271						
	Equal variances assumed	,007	,933	-,390	39	,699	-,11836	,30339	-,73203	,49531

Csoportmunka nemzetközi környezetben hasznosság	Equal variances not assumed			-,382	33,152	,705	-,11836	,31001	-,74897	,51226
Vita hasznossága	Equal variances assumed	1,038	,315	1,052	39	,299	,22705	,21591	-,20966	,66377
	Equal variances not assumed			1,108	37,750	,275	,22705	,20499	-,18802	,64212
Szituációs játék hasznossága	Equal variances assumed	,318	,576	-,480	39	,634	-,14251	,29714	-,74354	,45852
	Equal variances not assumed			-,467	32,171	,644	-,14251	,30527	-,76419	,47916

7. sz. melléklet. Logisztikai menedzsment és Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás hallgatók véleményének összehasonlítása független mintás t próbával

Group Statistics

Szakirány		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Kommunikációs képesség fontossága szóbeli vizsgán	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,5000	,73030	,18257
		23	4,4783	,73048	,15232
Kommunikációs képesség fontossága állásinterjún	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,8125	,40311	,10078
		23	4,7391	,61919	,12911
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyen	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,2500	,57735	,14434
		23	4,3478	,71406	,14889
Kommunikációs képesség fontossága vezető beosztásban	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,7500	,44721	,11180
		23	4,8696	,62554	,13043
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyi előmenetel	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,2500	,68313	,17078
		23	4,6087	,65638	,13686
Kommunikációs képesség fontossága magánéletben	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0625	,85391	,21348
		23	4,1304	,75705	,15786
Tanulási készség	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0625	,77190	,19298
		23	4,2174	,51843	,10810
Gondolkodási képesség	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,5625	,62915	,15729
		23	4,7826	,42174	,08794
Probléma megoldó képesség	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,7500	,57735	,14434
		23	4,8261	,49103	,10239
Együttműködési készség	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0000	,63246	,15811
		23	4,5652	,58977	,12298
Szervezési készség	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,9375	,57373	,14343
		23	4,0435	,76742	,16002
Kommunikációs képesség	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,5000	,63246	,15811
		23	4,5652	,58977	,12298
Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,8750	,88506	,22127
		23	4,1739	,83406	,17391
Tisztába legyen a saját céljaival	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,2500	,68313	,17078
		23	4,7391	,44898	,09362
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0625	,68007	,17002
		23	4,2174	,85048	,17734
Tárgyi tudás, érvrendszer	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,3750	,80623	,20156
		23	4,4348	,66237	,13811
Beszédtechnika	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás	16	3,8750	1,02470	,25617

	Logisztika	23	4,3478	,57277	,11943
Tárgyalás technika	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,5625	,89209	,22302
		23	3,9130	,79275	,16530
Önkontroll	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,8125	,75000	,18750
		23	3,9130	,79275	,16530
Nem verbális kommunikáció	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0625	1,23659	,30915
		23	4,0435	,92826	,19355
Bizalomébresztés	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,1875	,98107	,24527
		23	4,5217	,79026	,16478
Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,6875	,70415	,17604
		23	3,6087	,94094	,19620
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,6875	,47871	,11968
		23	4,6087	,65638	,13686
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,6250	,50000	,12500
		23	4,5652	,78775	,16426
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,4375	1,03078	,25769
		23	3,3913	,83878	,17490
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,9375	,99791	,24948
		23	3,9565	1,06508	,22208
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,4375	,89209	,22302
		23	4,6522	,64728	,13497
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,1250	,95743	,23936
		23	4,0435	,92826	,19355
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,6875	,87321	,21830
		22	3,8636	,71016	,15141
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0625	,85391	,21348
		23	3,9130	,66831	,13935
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,8125	,83417	,20854
		23	4,0000	,73855	,15400
Prezentáció gyakorisága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás	16	4,4375	,81394	,20349

	Logisztika	23	4,1739	,93673	,19532
Csoportmunka gyakorisága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,5000	,89443	,22361
		23	3,8261	,65033	,13560
Csoportmunka prezentálásának gyakorisága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,5625	1,20934	,30233
		22	4,1364	,77432	,16508
Csoportmunka nemzetközi környezetben gyakoriság	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	1,7500	1,00000	,25000
		23	1,9130	,99604	,20769
Vita gyakorisága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,3125	,70415	,17604
		23	3,7826	,90235	,18815
Szituációs játék gyakorisága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	2,5000	1,15470	,28868
		23	2,9130	1,12464	,23450
Prezentáció hasznossága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,0000	,81650	,20412
		23	4,4783	,73048	,15232
Csoportmunka hasznossága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,3125	,87321	,21830
		23	4,2174	,67126	,13997
Csoportmunka prezentálásának hasznossága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,5625	,89209	,22302
		23	4,3913	,72232	,15061
Csoportmunka nemzetközi környezetben hasznosság	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,3125	,60208	,15052
		23	4,1739	,88688	,18493
Vita hasznossága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	3,8750	,88506	,22127
		23	4,2174	,79524	,16582
Szituációs játék hasznossága	Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás Logisztika	16	4,1250	,80623	,20156
		23	4,0870	,84816	,17685

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Kommunikációs képesség fontossága szóbeli vizsgán	Equal variances assumed	,079	,780	,091	37	,928	,02174	,23778	-,46004	,50352
	Equal variances not assumed			,091	32,434	,928	,02174	,23777	-,46232	,50580
Kommunikációs képesség fontossága állásinterjún	Equal variances assumed	1,089	,303	,416	37	,680	,07337	,17647	-,28419	,43093
	Equal variances not assumed			,448	36,890	,657	,07337	,16379	-,25853	,40526
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyen	Equal variances assumed	2,238	,143	-,454	37	,653	-,09783	,21553	-,53452	,33887
	Equal variances not assumed			-,472	36,065	,640	-,09783	,20737	-,51836	,32271
Kommunikációs képesség fontossága vezető beosztásban	Equal variances assumed	,693	,410	-,656	37	,516	-,11957	,18235	-,48904	,24991
	Equal variances not assumed			-,696	36,950	,491	-,11957	,17179	-,46767	,22854
Kommunikációs képesség fontossága munkahelyi előmenetel	Equal variances assumed	,025	,876	-1,651	37	,107	-,35870	,21725	-,79889	,08150
	Equal variances not assumed			-1,639	31,574	,111	-,35870	,21886	-,80473	,08734
Kommunikációs képesség fontossága magánéletben	Equal variances assumed	,096	,758	-,262	37	,795	-,06793	,25970	-,59413	,45826
	Equal variances not assumed			-,256	29,811	,800	-,06793	,26550	-,61031	,47444
Tanulási készség	Equal variances assumed	,170	,682	-,751	37	,457	-,15489	,20624	-,57278	,26300
	Equal variances not assumed			-,700	24,262	,490	-,15489	,22119	-,61115	,30136
Gondolkodási képesség	Equal variances assumed	6,203	,017	-1,310	37	,198	-,22011	,16797	-,56045	,12024
	Equal variances not assumed			-1,221	24,229	,234	-,22011	,18020	-,59184	,15162
Probléma megoldó képesség	Equal variances assumed	,677	,416	-,443	37	,660	-,07609	,17180	-,42418	,27201
	Equal variances not assumed			-,430	28,904	,670	-,07609	,17696	-,43807	,28590
Együttműködési készség	Equal variances assumed	1,676	,203	-2,858	37	,007	-,56522	,19775	-,96589	-,16455
	Equal variances not assumed			-2,822	30,922	,008	-,56522	,20031	-,97379	-,15665
Szervezési készség	Equal variances assumed	,745	,393	-,468	37	,642	-,10598	,22639	-,56469	,35274
	Equal variances not assumed			-,493	36,755	,625	-,10598	,21489	-,54149	,32953
Kommunikációs képesség	Equal variances assumed	,179	,674	-,330	37	,743	-,06522	,19775	-,46589	,33545
	Equal variances not assumed			-,326	30,922	,747	-,06522	,20031	-,47379	,34335

Empátia, tolerancia, kölcsönös bizalom kialakítása	Equal variances assumed	,022	,883	-1,074	37	,290	-,29891	,27837	-,86295	,26512
	Equal variances not assumed			-1,062	31,152	,296	-,29891	,28143	-,87278	,27496
Tisztába legyen a saját céljaival	Equal variances assumed	3,700	,062	-2,703	37	,010	-,48913	,18098	-,85582	-,12244
	Equal variances not assumed			-2,511	23,898	,019	-,48913	,19476	-,89118	-,08708
Tisztába legyen tárgyalópartnere céljával, érdekeivel	Equal variances assumed	1,803	,187	-,605	37	,549	-,15489	,25583	-,67326	,36347
	Equal variances not assumed			-,630	36,188	,532	-,15489	,24567	-,65305	,34327
Tárgyi tudás, érvrendszer	Equal variances assumed	1,284	,264	-,254	37	,801	-,05978	,23574	-,53744	,41787
	Equal variances not assumed			-,245	28,160	,808	-,05978	,24434	-,56016	,44059
Beszédtechnika	Equal variances assumed	4,204	,047	-1,843	37	,073	-,47283	,25649	-,99252	,04686
	Equal variances not assumed			-1,673	21,535	,109	-,47283	,28265	-1,05973	,11408
Tárgyalás technika	Equal variances assumed	,929	,341	-1,290	37	,205	-,35054	,27165	-,90096	,19987
	Equal variances not assumed			-1,263	29,863	,216	-,35054	,27760	-,91760	,21651
Önkontroll	Equal variances assumed	,082	,776	-,398	37	,693	-,10054	,25253	-,61221	,41112
	Equal variances not assumed			-,402	33,557	,690	-,10054	,24996	-,60877	,40769
Nem verbális kommunikáció	Equal variances assumed	1,465	,234	,055	37	,957	,01902	,34640	-,68286	,72090
	Equal variances not assumed			,052	26,308	,959	,01902	,36474	-,73029	,76833
Bizalomémbresztés	Equal variances assumed	,238	,629	-1,177	37	,247	-,33424	,28409	-,90985	,24138
	Equal variances not assumed			-1,131	27,743	,268	-,33424	,29548	-,93976	,27128
Az egyetemi oktatás elsődleges feladata a tárgyi tudás, szakmai ismeretek átadása.	Equal variances assumed	3,257	,079	,284	37	,778	,07880	,27766	-,48379	,64139
	Equal variances not assumed			,299	36,749	,767	,07880	,26360	-,45542	,61303
A szakmai ismeretek átadása mellett a képességek, készségek fejlesztésére is hangsúlyt kell helyezni az egyetemi oktatásban	Equal variances assumed	1,462	,234	,410	37	,684	,07880	,19234	-,31091	,46852
	Equal variances not assumed			,433	36,881	,667	,07880	,18181	-,28962	,44723
Az egyetemi oktatás során fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is.	Equal variances assumed	1,183	,284	,268	37	,790	,05978	,22326	-,39258	,51215
	Equal variances not assumed			,290	36,772	,774	,05978	,20641	-,35853	,47810
A tárgyi ismeretek átadása mellett jut idő a kommunikációs képesség fejlesztésére is	Equal variances assumed	,679	,415	,154	37	,878	,04620	,29997	-,56161	,65400
	Equal variances not assumed			,148	27,957	,883	,04620	,31144	-,59181	,68420
A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem a szakma gyakorlásához szükséges nyelv megtanulása	Equal variances assumed	,032	,858	-,056	37	,955	-,01902	,33803	-,70395	,66590
	Equal variances not assumed			-,057	33,745	,955	-,01902	,33401	-,69800	,65995

A tanulmányok igazi célja nem a részletekbe menő lexikális tudás elsajátítása, hanem egy olyan gondolkodásmód, tanulástechnika, problémamegoldó készség kialakítása, amely lehetővé teszi a változó környezethez történő alkalmazkodást, az élethosszig történő	Equal variances assumed	1,740	,195	-,872	37	,389	-,21467	,24616	-,71344	,28409
	Equal variances not assumed			-,824	25,653	,418	-,21467	,26068	-,75087	,32152
Jó kommunikációval bármi eladható, elfogadtatható, ezért óriási felelősség, hogy ezt a tudást a társadalom szempontjából értékes célok szolgálatába állítsuk.	Equal variances assumed	,022	,884	,266	37	,791	,08152	,30607	-,53864	,70168
	Equal variances not assumed			,265	31,769	,793	,08152	,30782	-,54567	,70872
Az, hogy céljaink érdekében befolyásolni tudjunk másokat ugyanolyan fontos, mint az, hogy mások ne tudjanak bennünket kommunikációs eszközökkel az irányításuk alá vonni.	Equal variances assumed	1,506	,228	-,685	36	,498	-,17614	,25702	-,69739	,34512
	Equal variances not assumed			-,663	28,235	,513	-,17614	,26567	-,72013	,36786
Ha ismerjük a kommunikációs technikákat jobban a kulisszák mögé láthatunk, könnyebben eligazodunk a világ dolgaiban.	Equal variances assumed	,417	,522	,613	37	,544	,14946	,24387	-,34467	,64358
	Equal variances not assumed			,586	27,146	,563	,14946	,25494	-,37350	,67241
A felsőoktatási intézményekben vezető beosztású dolgozókat képeznek, ezért a társas érintkezés szabályainak megismerése legalább olyan fontos, mint a szakmai tudás elsajátítása.	Equal variances assumed	,441	,511	-,740	37	,464	-,18750	,25351	-,70116	,32616
	Equal variances not assumed			-,723	29,782	,475	-,18750	,25924	-,71710	,34210
Prezentáció gyakorisága	Equal variances assumed	,009	,927	,911	37	,368	,26359	,28941	-,32281	,84998
	Equal variances not assumed			,935	35,074	,356	,26359	,28206	-,30898	,83615
Csoportmunka gyakorisága	Equal variances assumed	3,287	,078	-1,320	37	,195	-,32609	,24703	-,82661	,17443
	Equal variances not assumed			-1,247	25,692	,224	-,32609	,26151	-,86394	,21177
Csoportmunka prezentálásának gyakorisága	Equal variances assumed	3,824	,058	-1,783	36	,083	-,57386	,32178	-1,22646	,07873
	Equal variances not assumed			-1,666	23,769	,109	-,57386	,34447	-1,28518	,13745
Csoportmunka nemzetközi környezetben gyakoriság	Equal variances assumed	,426	,518	-,502	37	,619	-,16304	,32478	-,82110	,49502
	Equal variances not assumed			-,502	32,345	,619	-,16304	,32501	-,82480	,49871
Vita gyakorisága	Equal variances assumed	,172	,680	1,966	37	,057	,52989	,26946	-,01610	1,07588

	Equal variances not assumed			2,057	36,431	,047	,52989	,25766	,00754	1,05224
Szituációs játék gyakorisága	Equal variances assumed	,318	,576	-1,116	37	,272	-,41304	,37012	-1,16297	,33689
	Equal variances not assumed			-1,111	31,867	,275	-,41304	,37192	-1,17075	,34466
Prezentáció hasznossága	Equal variances assumed	,289	,594	-1,917	37	,063	-,47826	,24953	-,98386	,02734
	Equal variances not assumed			-1,878	30,011	,070	-,47826	,25469	-,99840	,04188
Csoportmunka hasznossága	Equal variances assumed	,894	,350	-3,659	37	,001	-,90489	,24729	-1,40595	-,40383
	Equal variances not assumed			-3,489	26,782	,002	-,90489	,25932	-1,43718	-,37261
Csoportmunka prezentálásának hasznossága	Equal variances assumed	,751	,392	-3,200	37	,003	-,82880	,25898	-1,35354	-,30407
	Equal variances not assumed			-3,080	27,852	,005	-,82880	,26912	-1,38020	-,27741
Csoportmunka nemzetközi környezetben hasznosság	Equal variances assumed	2,167	,149	,543	37	,590	,13859	,25522	-,37854	,65572
	Equal variances not assumed			,581	36,993	,565	,13859	,23844	-,34455	,62172
Vita hasznossága	Equal variances assumed	,126	,725	-1,263	37	,215	-,34239	,27112	-,89173	,20695
	Equal variances not assumed			-1,238	30,106	,225	-,34239	,27650	-,90700	,22222
Szituációs játék hasznossága	Equal variances assumed	,236	,630	,141	37	,889	,03804	,27066	-,51037	,58645
	Equal variances not assumed			,142	33,464	,888	,03804	,26815	-,50721	,58330